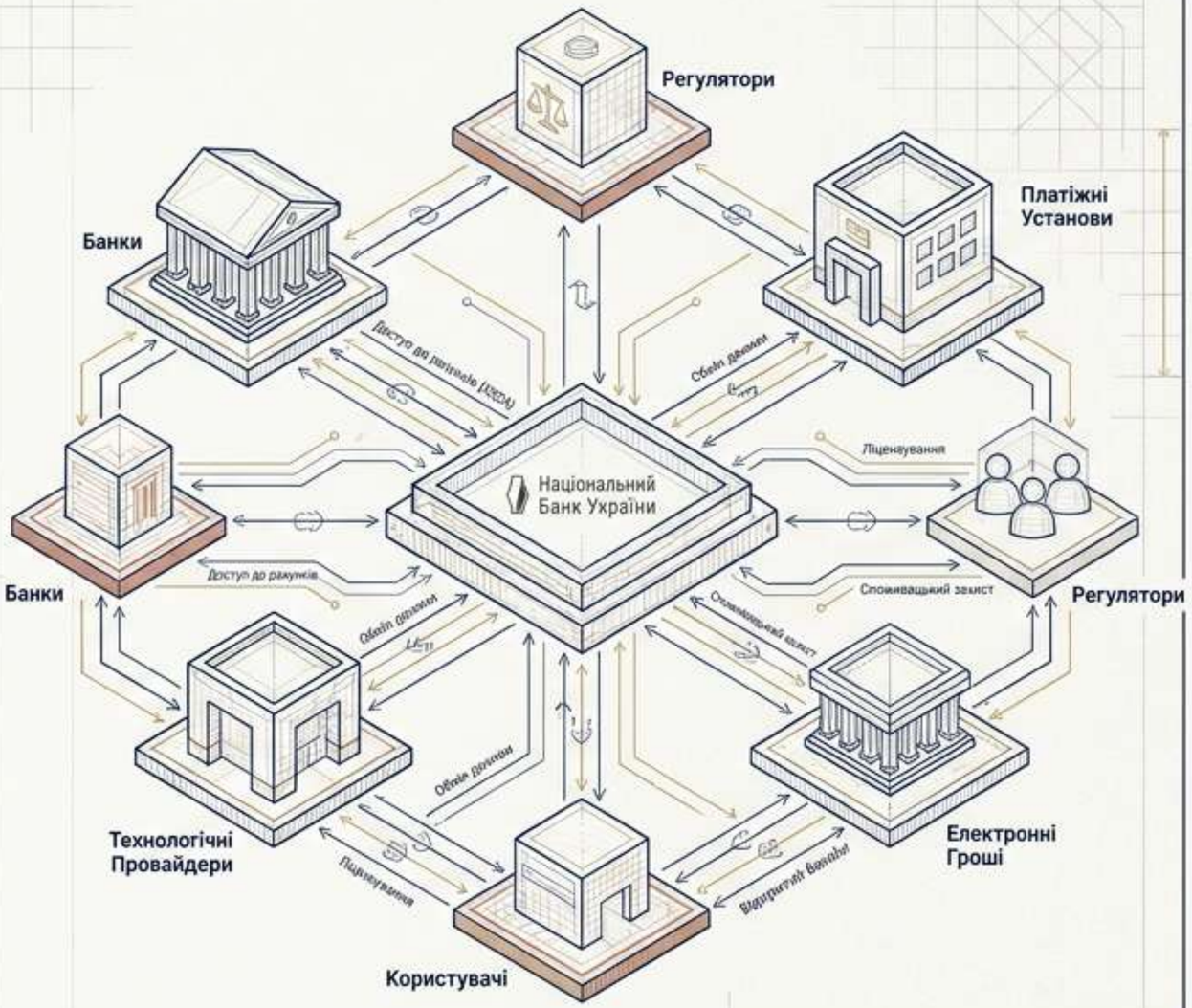
Архітектура Платіжного Ринку України

Системний аналіз Закону України «Про платіжні послуги» (імплементація PSD2)

Спеціалізований огляд для фінансових аналітиків та спеціалістів банківської сфери.

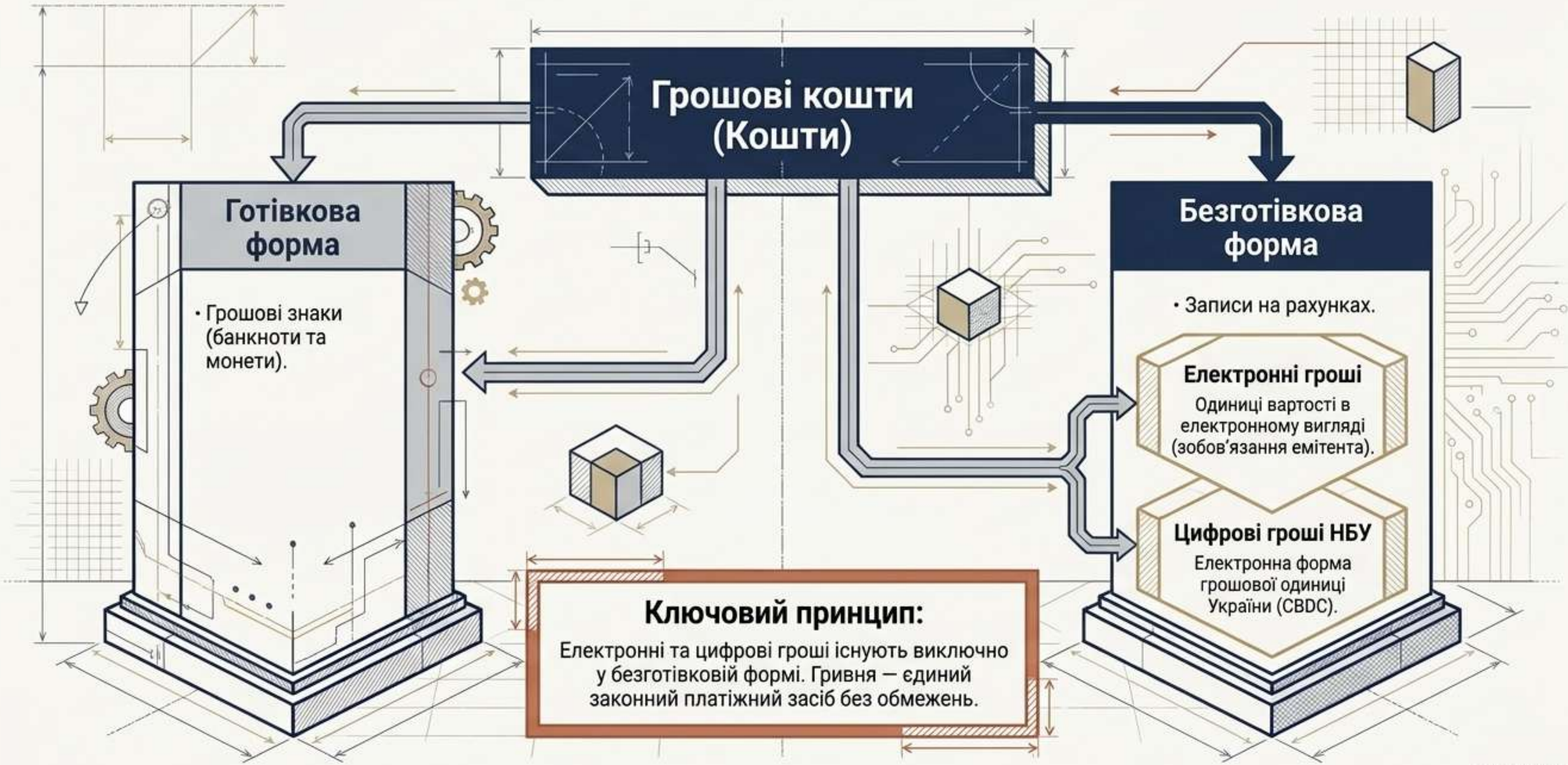
Gemini Notebook

Нова Платіжна Екосистема

Gemini Notebook

Морфологія коштів (Ст. 3)

Gemini Notebook

Таксономія платіжних послуг

Фінансові послуги (Рахункові)

- Відкриття/обслуговування рахунків (зарахування та зняття готівки).
- Виконання кредитового/дебетового переказу (власними та кредитними коштами).

Нефінансові послуги (Open Banking)

- **PIS**: Ініціювання платіжної операції.
- **AIS**: Надання відомостей з рахунків.

Фінансові послуги (Спеціалізовані)

- Емісія платіжних інструментів та еквайринг.
- Переказ коштів без відкриття рахунку.
- Випуск та операції з електронними грошима.

Обмежені платіжні послуги

- Телеком-оператори (цифровий контент, квитки, благодійність).
- **Обмеження**: разова операція < 37% мін. з/п; ліміт на місяць < 1 мін. з/п.

Gemini Notebook

Учасники платіжного ринку (Ст. 10)

Абсолютне ядро.
Надає послуги без ліцензії та Реєстру.

Повні права на базі банківської ліцензії
(фінансові + нефінансові послуги).

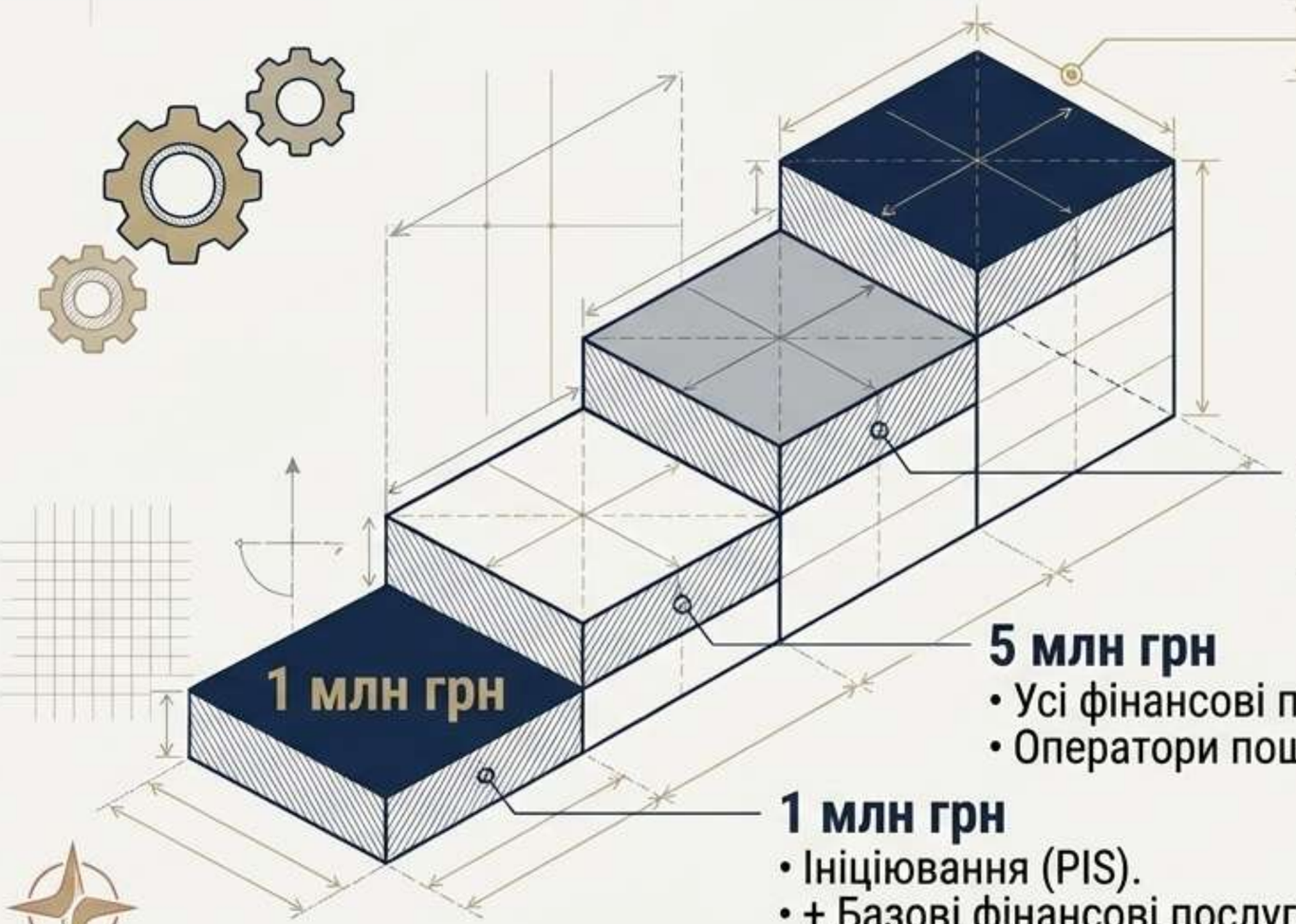
Платіжні установи (в т.ч. малі),
Установи е-грошей,
Поштові оператори,
Філії іноземних установ.

Надавачі нефінансових послуг
(лише PIS/AIS, без ліцензії, тільки Реєстр),
Державні органи,
Надавачі обмежених послуг.

Gemini Notebook

Кваліфікаційні вимоги до капіталу

Ст. 17 – Істотна участь

- Погодження НБУ при набутті: 10%, 25%, 50%+ капіталу.
- Жорстка перевірка джерел походження коштів.

10 млн грн

- Випуск електронних грошей.
- Операції з е-грошима.

5 млн грн

- Усі фінансові послуги (крім е-грошей).
- Оператори поштового зв'язку.

1 млн грн

- Ініціювання (PIS).
- + Базові фінансові послуги. (перекази, відкриття рахунків).

Gemini Notebook

Відкритий банкінг (Open Banking)

Користувач (Платник)

Сторонній надавач (TPP)

Банк (ASPSP)

Крок 1: Надання згоди на доступ (AIS/PIS)

Крок 3: API Взаємодія (Ідентифікація)

Крок 2: Посилена автентифікація (SCA)

Жорсткі обмеження TPP: Не мають права отримувати чи утримувати кошти користувача, зберігати вразливі платіжні дані (логін/пароль) або змінювати суму транзакції.

Gemini Notebook

Платіжні інструменти та Еквайринг

Платіжні інструменти

- Прямий дебет (Direct Debit)

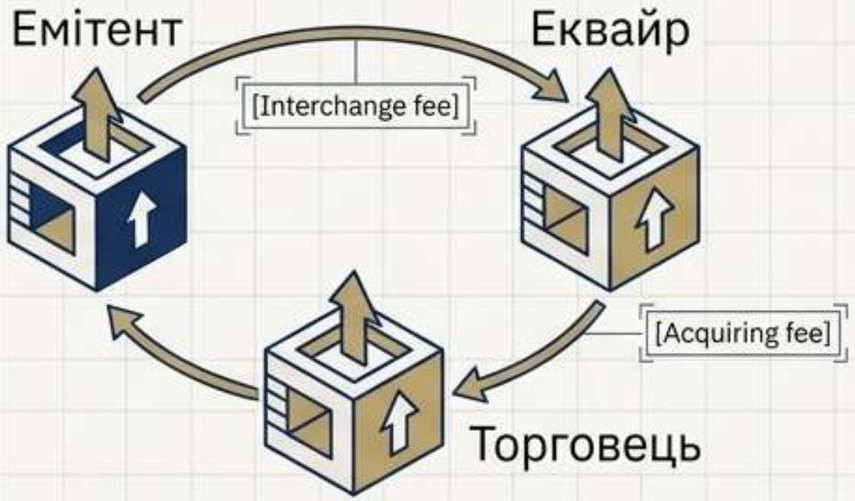

- Кредитовий трансфер (в т.ч. миттєвий 24/7)

- Електронний платіжний засіб (картка, токен)

Цикл Еквайрингу

Правила Торговця

- Обов'язок приймання карток мінімум 3-х систем.
- Заборона встановлювати комісії (surcharges) за використання картки.
- Заборона встановлювати вищі ціни за безготівковий розрахунок.

Gemini Notebook

Життєвий цикл платіжної інструкції

Ініціювання

Подання інструкції. Перевірка реквізитів (IBAN, РНОКПП).

Акцепт

Згода платника. Операція стає акцептованою.

Момент безвідкличності

Час, після якого платник не може відкликати інструкцію.

Момент безвідкличності

Час, після якого платник не може відкликати інструкцію.

Операційний час

Виконання протягом поточного операційного дня.

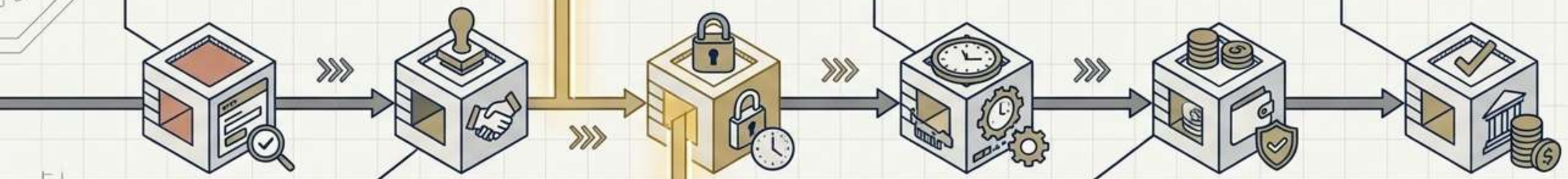
Дата валютування

Перехід коштів у власність отримувача.

Заборона примусового стягнення.

Завершення

Зарахування на рахунок. Кошти доступні отримувачу негайно.

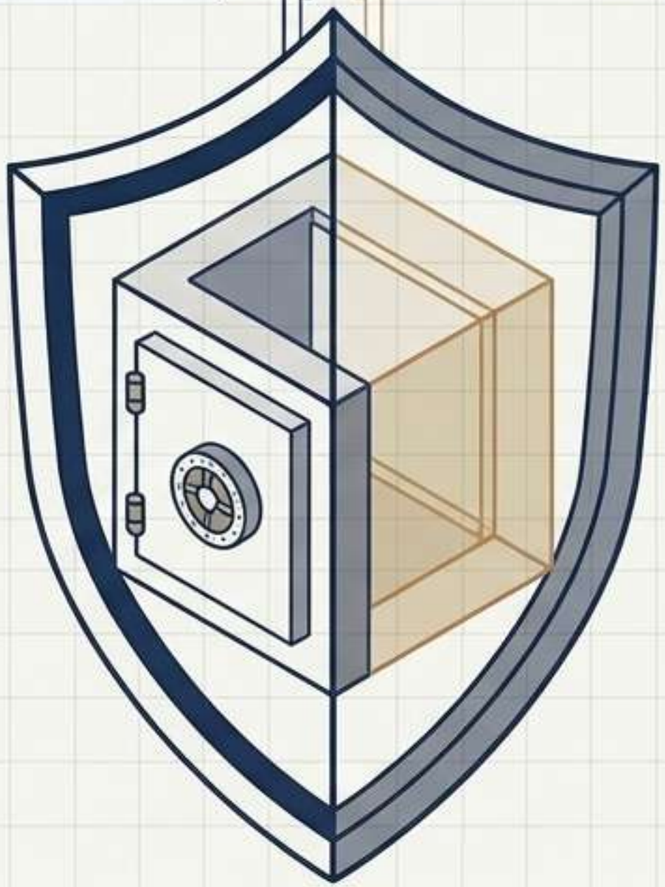

Gemini Notebook

Захист коштів користувачів (Safeguarding)

Механізм 1: Сегрегація

- Суворе відокремлення коштів користувачів від власних коштів установи.
- Облік на спеціальних розрахункових рахунках у банках.
- Імунітет від арешту за власними боргами надавача.

Механізм 2: Забезпечення

- Страхування відповідальності (Клас 13).
- Банківська гарантія на суму фінансових зобов'язань.

КРИТИЧНИЙ РИЗИК: На платіжні рахунки небанківських надавачів НЕ ПОШИРЮЮТЬСЯ гарантії Фонду гарантування вкладів (ФГВФО). Заборона нарахування процентів на залишок.

Gemini Notebook

Кіберзахист та Посилена Автентифікація (SCA)

Знання (Knowledge)

Те, що знає лише користувач (PIN-код, пароль).

Володіння (Possession)

Те, чим володіє лише користувач (смартфон, апаратний токен).

Притаманність (Inherence)

Біометричні характеристики (FaceID, TouchID).

ФОРМУЛА SCA:

Використання мінімум **ДВОХ** елементів з різних категорій.

⚠ Відповідальність: Якщо надавач не застосував SCA, він зобов'язаний відшкодувати платнику всі збитки від шахрайських дій.

Gemini Notebook

Архітектура платіжних систем

Gemini Notebook

Регуляторна пісочниця (Regulatory Sandbox)

Вхідні критерії

- Інноваційність.
- Відсутність аналогів на ринку.
- Не порушує антимонопольне законодавство.

Режим тестування

- Строк: до 2 років.
- Спрощені регуляторні вимоги.
- Мінімізація штрафів на етапі тестування.

Вихід (Масштабування)

- Успішне тестування.
- Повна авторизація (отримання ліцензії).
- Вихід на масовий ринок.

Мета: Тестування FinTech-стартапів у безпечному для економіки середовищі.

Gemini Notebook

Нагляд, Оверсайт та Відповідальність

Нагляд (Мікрорівень)

- Фокус на суб’єкті: пруденційні нормативи, фінансовий стан надавача.

- Захист прав споживачів.

- Перевірка ділової репутації.

Оверсайт (Макрорівень)

- Фокус на системі: безпека платіжної інфраструктури.

- Моніторинг платіжних систем та інструментів.

- Забезпечення безперервності роботи.

Відповідальність надавача (Презумпція вини)

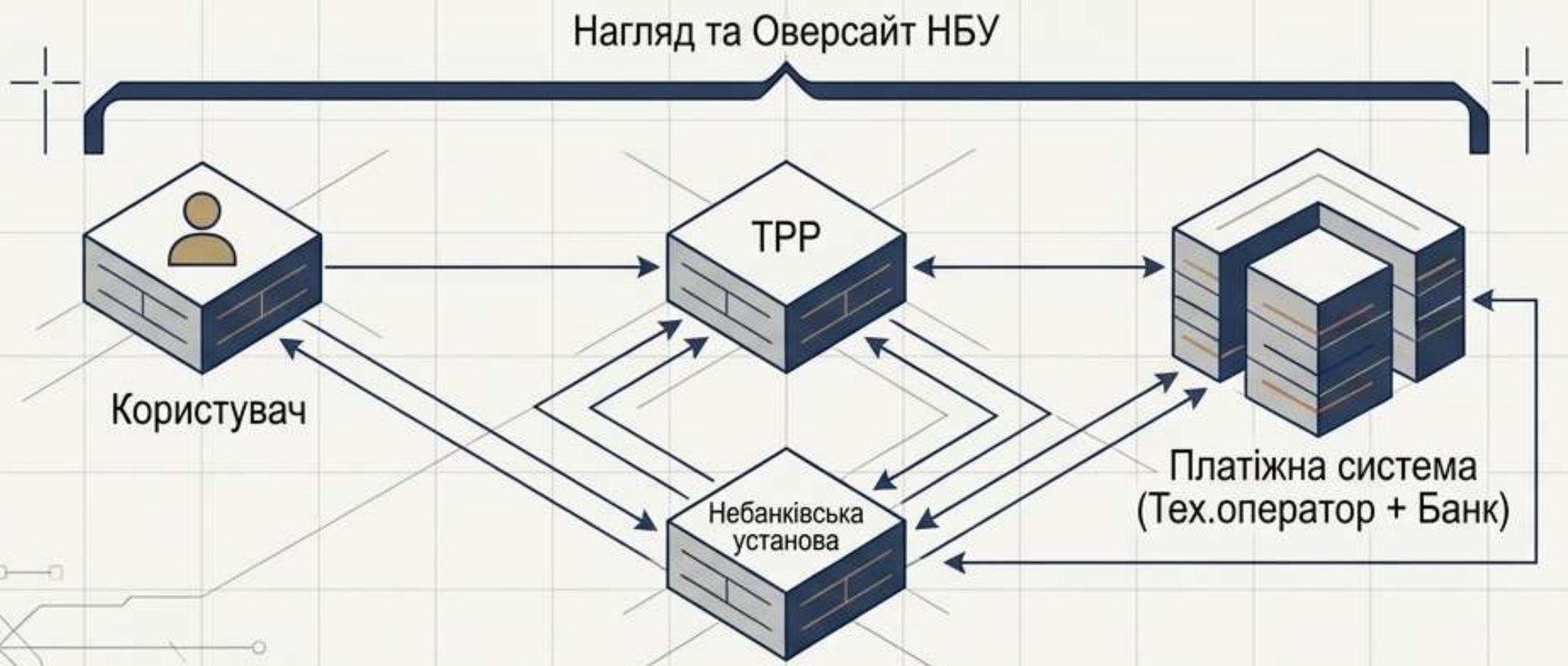
- Повернення коштів за помилкову/неакцептовану операцію протягом 10 робочих днів.

- Надавач має довести, що операція виконана належним чином (користувач не зобов’язаний доводити зворотне).

Gemini Notebook

Синтез: Екосистема в дії

Модульність

- Ринок розділено на тих, хто рухає дані, процесить транзакції та зберігає кошти.

Дата-центричність

- Open Banking закріплює правило: фінансові дані належать клієнту, а не банку.

Безпека як фундамент

- Безкомпромісні вимоги до капіталу, сегрегації коштів (Safeguarding) та автентифікації (SCA).

Закон «Про платіжні послуги» — це не просто правила, це інженерне креслення фінансового майбутнього України.

Gemini Notebook